

SANOMALEHTIYLIPISTO

Digitalisaation vaikutukset ihmisen elämään

Sanomalehtiyliopisto on opintomuoto, jonka avoin yliopisto järjestää yhteistyössä Pohjalaisen, Ilkan ja Vaasan yliopiston kanssa. **Opintojakso:** Digitalisaation vaikutukset ihmisen elämään **Koodi:** TITE1150

Laajuus: 5 op **Sisältö:** Opintojakso tutustuttaa opiskelijan digitalisaation vaikutuksiin yhteiskuntaan, työelämään ja ihmisten arkeen. Opintojaksolla käsitellään digitalisaatiota ja sen vaikutuksia eri näkökulmista,

kuten esimerkiksi robotisatiota, digitaalista viestintää ja kyberturvallisuutta. **Osaamistavoite:** Opintojakson suoritettuaan opiskelija tuntee digitalisaation käsitteen ja osaa arvioida digitalisaation vaikutusta yhteiskuntaan.

Suoritustapa: Etätehtävä, joka on palautettava sähköpostitse tentaattorille timo.mantere@uva.fi viimeistään 30.11.2015. **Oppimateriaali:** – Sanomalehtiyliopiston artikkelit (Pohjalainen ja Ilkka) 5.10., 12.10.,

19.10., 26.10. ja 2.11. – Seppo Kangaspunta (2015): Näkökulmia digitaaliseen maailmaan. TEM-analyyseja 63/2015. Työ- ja elinkeinoministeriö. – Lakkala, Harri, Timo Raini, Jari Jussila, Hannu Kärkkäinen, Olli Pirttilä, Marko Sepänen & Tero Peltola (2015). Teollisuusyrityksen digipolku. Katsaus digitalisaatioon teollisuusyritysten näkökulmasta. Tekes 2015. **Arviointi:** 1–5, hylätty. **Vastuuhenkilö:** Timo Mantere. **Lisätiedot kursista:** Opiskelijapalvelut p. 029 449 8190, e-mail: avoinyo@uva.fi. Tarkat kurssitiedot: <http://www.uva.fi/fi/sites/open/opintotarjonta/sanomalehtiyliopisto/> **Ilmoittautuminen:** <https://uva.ilpa.oodi.fi/ilpa/> **Hinta:** 65 €

Älä luota kärjistämään netissä

Sanomalehtiyliopiston toisessa osassa Maria Eronen-Valli pohtii, miten netissä voi tunnistaa virheelliset väitteet

JARMO PANULA
MARIA ERONEN-VALLI
VAASA Nimimerkki Erkki kommentoi keskustelupalstalla maahanmuuttoa käsittelevää uutista: *”Miksi maahanmuuton todellista kustannuksista vaietaan? Tässä blogissa on uskallettu kertoa totuus!”*

Retoriikan tutkija, filosofian tohtori **Maria Eronen-Valli** Vaasan yliopistosta kehottaisi tässä kohtaa blogilinkkiä klikkaavaa olemaan tarkkana. Netissä levitetään paljon virheellistä tietoa, osaa tahattomasti, osaa tahallaan. Uskottavalta tuntuvien väitteiden esittäjä voi olla valheita tuputtava trolli. Taitavat kirjoittajat osavat korvata puuttuvat perustelut taitavalla sanankäytöllä.

Tarkoitushakuisesti levitettyä virheellistä tietoa voi kuitenkin yrittää tunnistaa esimerkiksi kärjistämisestä ja yksipuolisista näkemyksistä.

– On hyvä miettiä, miten kirjoituksessa esitetyt väitteet on perusteltu. Kuvan todistusvoimaan uskotaan herkästi. Yksi kuva ei kuitenkaan välttämättä riitä osoittamaan, että jokin asia on totta. Kuva saattaa olla poimittu jostain aivan eri asiayhteydestä, Eronen-Valli opastaa. Vähäisten perusteiden lisäksi väitteiden virheellisyydestä voi vihjata vaikkapa lähteiden puuttuminen tai aggressiivisuus eräiden mielipiteiden esittäjiä kohtaan.

Jokainen voi yrittää varmistaa väitteiden todenmukaisuutta hankkimalla tietoa asiasta eri lähteistä. On netin käyttäjän omalla vastuulla osata hyödyntää eri tietolähteitä.

Useimmat internetin keskustelufoorumit mahdollistavat osallistumisen täysin nimettömänä. Moni ottaa ilon irti tällaisesta viestinnästä. Virheellisen tiedon lisäksi niin täyttynyt vihapuheesta ja herjauksista. Esimerkiksi Eronen-Vallin tutkimilla julkisjuoruja koskevilla keskustelupalstoilla irvailaan julkisuuden henkilöiden kustannuksella ja kilpaillaan siitä, kuka on nokkelin keksimään

Maria Eronen-Valli

■ Filosofian tohtori

■ Viestintätieteiden yliopisto-opettaja

■ Tutkii muun muassa retoriikkaa ja digitaalista retoriikkaa

Kuvan todistusvoimaan uskotaan herkästi. Yksi kuva ei kuitenkaan välttämättä riitä osoittamaan, että jokin asia on totta. Kuva saattaa olla poimittu jostain aivan eri asiayhteydestä.

Filosofian tohtori
Maria Eronen-Valli

halveksuvia kommentteja.

Tällainen viestintä voidaan sinänsä nähdä harmittomana ajanvietteenä, mutta anonyyminä viestimisessä itää myös vastuuttomuuden siemen.

– Tehdessäni tutkimusta julkisuuden henkilöitä koskevista verkkokeskusteluista otin yhteyttä erääseen YouTube-komentoijaan, joka oli kirjoittanut laulaja Rihannaa koskevaan videoon useita vihamielisiä kommentteja. Kirjoittaja sanoi, ettei hän tunnista profiilimensä lähettämää kommenttia omakseen.

– Tunnepurkausten vallassa hän oli todennäköisesti lähetellyt niin paljon kommentteja, ettei itsekään enää pysynyt karryillä omista sanoistaan. Teot karkasivat niiden tekijältä ja alkoivat elää omaa elämäänsä.

Eronen-Valli toteaa ihmisten kommenttoivan verkossa reaktionomaisesti ja ilman harkintaa.

– Ihminen ei ehkä ajattele, että hänenkin kommentteillaan on

Maria Eronen-Valli toteaa, että netissä liikkuvaa, nimettömänä levitettyä tietoa kohtaan kannattaa olla kriittinen. Internetissä on kuitenkin hänen mielestään myös paljon hyvää. – Esimerkiksi ihmisryhmät, joilla oli ennen internetin yleistymistä vaikeuksia päästä ääneen, voivat nykyään tuoda näkemyksiään julki netissä. KUVA: MINNA HIRVELÄ

merkitystä jollekulle.

Verkkokomenttoijien joukossa on myös niitä, jotka tekeytyvät joksikin muuksi kuin mitä todellisuudessa ovat.

Esimerkiksi astroturffaajat ovat henkilöitä, jotka lähettelevät tavallisen kansalaisen ää-

nellä keskustelupalstoille kommentteja, joiden tarkoituksena on saada ihmiset vakuuttuneiksi tiettyjen tuotteiden laadusta.

Kyseessä ovat yritysmaailman haamukirjoittajat, jotka saavat palkkaa tuotteiden markkinomisesta. – Myös esimerkiksi julkisuu-

den henkilöiden nimissä lähetetyt Twitter-viestit tai tiettyä poliittista ideologiaa jääräpäisesti puolustavat kommentit voivat olla palkatun viestijän lähettämiä.

Digitaalinen murros on Eronen-Vallin mukaan muuttanut

viestijöiden roolia.

Viime vuosisadalla asiantuntijoilla oli muita paremmat mahdollisuudet levittää omia näkemyksiään. Nykyään kenellä tahansa on mahdollisuus kerätä netissä valtavasti huomiota.

– Verkkoviestinnän vaikutavuus ei perustu niinkään sii-

hen, millainen julkinen asema digitaalisilla viestijöillä valmiiksi on, vaan enemmän siihen, miten itse YouTube-video, keskustelupalstan kommentti tai logiteksti koskettaa, ärsyttää tai informoi yleisöään.

Eronen-Valli nostaa esimerkiksi videobloggaaja Felix

Kjellbergin, jonka PewDiePienimisen YouTube-kanavan videoita on katsottu yhteensä kättämättömät 10 miljardia kertaa.

– Hän on tienannut miljoonia omalta kotisohvaltaan. Digitaalisuus luo jatkuvasti uusia työpaikkoja.

Hassu YouTube-video on 2010-luvun kävijämagneetti

Netistä poimittu hauska video on nykypäivänä uutinen, joka leviää parhaimmillaan räjähdysmäisesti sosiaalisessa mediassa. Oni verkkomedia perustaa toimintansa täysin netin kuva- ja videopalveluista poimitun sisällön varaan.

JARMO PANULA
POHJALAINEN *”Vanhemmat pelkivät teinityttönsä kustannuksella ottamalla samanlaisia selfieitä”* *”Hän piirtää kulmakarvat silmiensä alle, mutta lopputulos saa katsojan leuan tipahtamaan lattialle”*

Vivas-verkkomedian suosituimmat uutiset keräävät Facebookissa tuhansia jakoja. Otsikkojen takaa löytyviä kuvia ja videoita ei kuitenkaan ole väkerretty kokoon lehden toimituksessa.

Ensiksi mainitun jutun kuvat on poimittu Twitteristä ja jälkimmäisen jutun video on nappu uutiseen YouTubeista.

Vivasin kaltaista sivustoista käytetään muun muassa nimittystä *viraalisivusto*. Tällaiset si-

vustot tuottavat viihteellistä sisältöä toivoen, että ihmiset jakavat sitä ahkerasti netissä.

Muualta netistä poimittua sisältöä julkaisemalla Vivas työllistää kaksi työntekijää. Tulonsa sivusto kerää mainosmyynnillä.

Vivas luottaa positiivisuuden voimaan. Tekijät kirjoittavat sivustolle uutisia esimerkiksi eläimiin ja rakkauteen liittyvistä sympaattisista videoista. Toiveena on, että ihmiset jakavat videoita ihastuksissaan sosiaalisessa mediassa.

Mitä enemmän Vivas kerää kävijöitä, sitä tuottavampaa mainosmyynti on.

Leo Sandström perusti Vivas-verkkomedian kaverinsa kanssa 17-vuotiaana vuonna 2012.

– Halusimme tienata vähän ylimääräistä rahaa, jotta pääsisimme viikonloppuisin juhlimaan. Tuohon aikaan nettisisältö liikkui hitaasti Yhdysvalloista Suomeen. Näimme tässä markkinaa, Sandström kertoo.

Nuoret miehet saivat nopeasti huomata, että sivustossa on potentiaalia.

– Julkaisuviikolla sivusto kerä-

Usein esimerkiksi video, jossa ihminen auttaa toista ihmistä tai eläintä nousee suosituksi.

Leo Sandström, Vivas-sivuston toinen perustaja

si 300 000 kävijää. Sen jälkeen määrät laskivat 10 000 viikoittaisen kävijän tuntumaan, mutta julkaisuviikon kävijämäärä osoitti idean olevan toimiva. Jätimme lukion kesken ja aloimme tehdä Vivasta täysipäiväisesti.

Vaikka viraalisivustot toimivat julkaisemalla uutisia esimerkiksi YouTube-videoista, Sandström huomauttaa, ettei Vivas kerää kävijöitä ilman työtä.

– Esimerkiksi YouTubeista on osattava poimia oikeaa sisältöä ja tehdä se suomenkieliselleyksille kiinnostavaksi. Se vaatii muun muassa tekstin kääntämistä englannista suomeksi. Sandströmin mukaan on hankalaa ennustaa, millaisista videoista tai kuvista tulee erityisen suosittuja.

– Se riippuu esimerkiksi siitä, mitkä asiat ovat milloinkin pinnalla. Usein ihmisen auttaa toista ihmistä tai eläintä nousee suosituksi.

Viime viikolla Vivasin suosituin uutinen oli video, jolla nainen meikkasi itselleen toiset silmät ja toisen suun. KUVA: MINNA HIRVELÄ